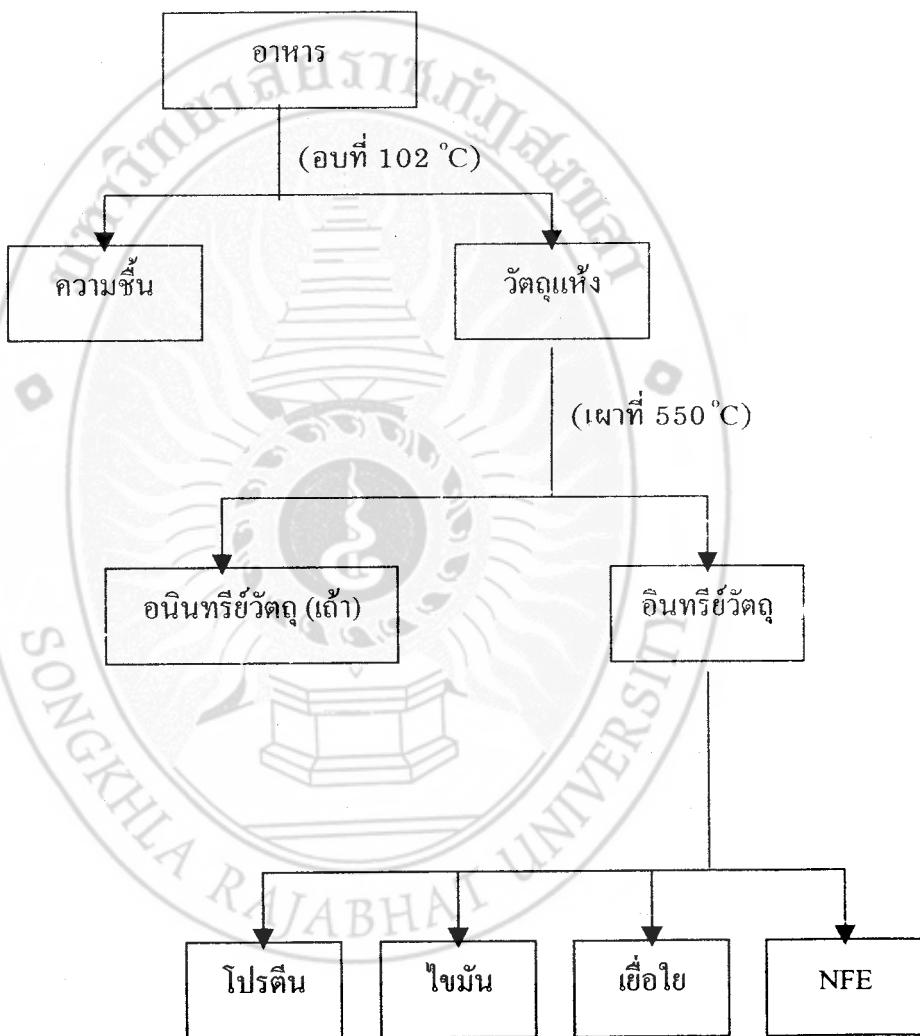

ภาคนวัก

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของอาหาร

การที่จะทราบว่าอาหารหรือตัวอย่างที่ศึกษามีคุณค่าทางอาหารมากน้อยเพียงใดสามารถตรวจสอบได้หลายวิธี วิธีการวิเคราะห์ทางเคมีเป็นวิธีที่นิยมกันโดยทั่วไปว่า วีนเดอร์ (Weende analysis) หรือพรอกซิเมท อนาลิสต์ (Proximate analysis) วิธีการวิเคราะห์สามารถสรุปได้สั้น ๆ ดังนี้

การวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของอาหาร ทำให้ทราบว่าอาหารนั้นมีคุณค่าทางโภชนาการมากน้อยเพียงใด วิธีการวิเคราะห์สามารถทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่นิยมใช้กันในห้องปฏิบัติการปัจจุบันคือ วิธีการวิเคราะห์ทางเคมี หรือนิยมเรียก กันโดยทั่วไปว่า วีนเดอร์ (Weender analysis) หรือพรอกซิเมท (Proximate analysis) วิธีการนี้คิดค้นที่ประเทศเยอรมันนี โดยเยนเน แบร์ก และสโตมันน์ (Heneberg and Stomann) แห่งเมืองก็อททิงเกน (Gottingen) ในปี ค.ศ. 1862 และนิยมใช้กันมาถึงปัจจุบัน แต่การวิเคราะห์โดยวีนเดอร์นี้เมื่อทำการวิเคราะห์หาเยื่อไเย Doyle

เฉพาะส่วนที่เป็นโครงสร้างของพืช เช่น เพคติน ลิกนิน และเอมิเซลลูโลส บางส่วนอาจละลายออก มาในรูปของไนโตรเจนฟรีเอกเทรก (NFE) ได้ จึงทำให้ค่าที่ได้ในการวิเคราะห์หาเยื่อใยไม่ถูก ต้องนัก หากทำการวิเคราะห์ตัวอย่างพืชที่มีเยื่อใยสูง จึงนิยมใช้วิธีการวิเคราะห์เยื่อใยแบบดีเทอร์ เจนท์ (Detergent method) ซึ่งวิธีนี้สามารถแยกองค์ประกอบทางเยื่อใยในพืชได้

การวิเคราะห์วิธีนี้แบ่งโภชนาะออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 6 กลุ่ม คือ (ฉัตรชัย สังข์ผุด, 2545 หน้า 36-79)

1. ความชื้น (Moisture)
2. เต้า (Ash)
3. โปรตีน (Crude protein หรือ CP)
4. ไขมัน (Ether extract หรือ EE)
5. เยื่อใย (Crude fiber หรือ CF)
6. การใบไอกเรตที่ย่อยง่ายหรือส่วนประกอบที่ไม่มีในไนโตรเจน (Nitrogen free extract หรือ NFE)

โดยอาศัยหลักการที่ว่า ตัวอย่างทั่วไปไม่ว่าจะเป็นตัวอย่างที่อยู่ในสภาพสด หรือพืชสด พืชหมัก เนื้อ นม ไข่ มูลสัตว์ หรืออาหารสgapap แห้งต่างมีน้ำหรือความชื้นเป็นองค์ประกอบอยู่ ด้วยกันทั้งสิ้น ถ้าหากปริมาณน้ำออก สิ่งที่เหลือคือวัตถุแห้ง (Dry matter หรือ DM) ในวัตถุ แห้งประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือส่วนที่เป็นอินทรีย์สาร (organic matter) และส่วนที่เป็นอนิ นทรีย์สาร (inorganic matter) เมื่อนำตัวอย่างมาเผา ส่วนที่เป็นอินทรีย์สารจะสลายตัวไปเหลือ เต้าซึ่งเป็นอนินทรีย์สาร ซึ่งประกอบด้วยโภชนาะใหญ่ ๆ 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่มีในไนโตรเจน (N) เป็นองค์ประกอบ ได้แก่ โปรตีนและสารประกอบ ในไนโตรเจนอื่น ๆ แต่เนื่องจากในการวิเคราะห์มิได้แยกประเภทของสารเหล่านี้ จึงเรียกค่าที่ วิเคราะห์ได้รวม ๆ กันว่า โปรตีนหยาบ (Crude protein หรือ CP)

2. กลุ่มที่ละลายในสารละลายอินทรีย์ (Organic solvent) เช่น บิโตรเลียมอีเธอร์ (Petroleum ether) หรือ ไดคลอร์โรมีเธน (Dichloromethane) เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วยโภชนา ที่ละลายประเภท เช่น ไขมัน วิตามินที่ละลายได้ในไขมัน สารสี สารเคมีบางชนิด ค่าที่วิเคราะห์ได้ เรียกว่ารวม ๆ กันว่า สารสกัดอีเธอร์ (Ether extract หรือ EE) หรือเรียกว่า เยื่อใย ว่าไขมัน

3. กลุ่มที่ทนต่อการย่อยด้วยกรดและด่าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพากเยื่อใยในอาหาร จึง เรียกค่าที่วิเคราะห์ได้รวม ๆ กันว่า เยื่อใย (Crude fiber หรือ CF)

4. กลุ่มที่ปราศจากไนโตรเจนและย่อยสลายได้ง่าย ซึ่งส่วนใหญ่จัดเป็นการใบไอกเรต ที่ย่อยง่าย เรียกค่าที่วิเคราะห์ได้นี้ว่า ในไนโตรเจนฟรีเอกซ์แทร็ก (Nitrogen free extract หรือ NFE)

การวิเคราะห์แบบนี้มีความเที่ยงตรงโดยประมาณ ดังนี้

Crude Protein	V + ร้อยละ 10
Crude Fat	V + ร้อยละ 8
Ash	V + ร้อยละ 4-5
Crude Fiber	V + ร้อยละ 10-15
NFE	V + ร้อยละ 8

V = ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์หาปริมาณความชื้น (Dry matter หรือ Moisture)

ความชื้นเป็นน้ำหรือสารที่ระเหยได้ทั้งหมด (Total volatile matter) ที่สูญเสียไปจากอาหารเมื่อเพิ่มความร้อนให้แก่อาหาร อุณหภูมิที่ให้แก้อาหารต้องไม่สูงกว่าจุดเดือดของน้ำหรือให้ความชื้นในสภาพสุญญากาศ หรืออาจปล่อยอาหารทิ้งไว้ในสารดูดความชื้น ส่วนมากหรือของแข็งที่เหลืออยู่หลังจากน้ำออกไปหมดแล้ว เรียกว่า ของแข็งทั้งหมด (total solid)

วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี

1. ภาชนะอะลูมิเนียมสำหรับหาความชื้น
2. ตู้อบลมร้อน (Hot air Oven)
3. โถดูดความชื้น (Desiccator)
4. เครื่องซึ่งไฟฟ้าที่ทนทาน 4 ตำแหน่ง

วิธีการ

วิธีการวิเคราะห์ ซึ่งสามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้ คือ การใช้ตู้อบไฟฟ้า การใช้เครื่องซึ่งแบบอินฟารेड การใช้ตู้อบสุญญากาศ การกลั่น การใช้อิโรมิตเตอร์และการใช้รีഫริกโต มิเตอร์ ซึ่ง สำหรับเนื้อหาในบทนี้ขอລາວເພີ້ງວິທີການໃຫ້ຕູ້ອັບໄຟຟ້າເທົ່ານີ້ (ดัดแปลงจาก A.O.A.C. , 1999 ອັ້ງໂດຍ ຂັດສະຍ ສັນໜຸດ, 2545 ນໍາ 42) ໂດຍມີວິທີການ ดังนี้

1. อบภาชนะสำหรับหาความชื้นในตู้อบไฟฟ้าที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส นาน 2-3 ชั่วโมง นำออกจากตู้อบใส่ไว้ในโถดูดความชื้น และซึ่งน้ำหนักຈดบันທຶກผลໄວ
2. กระทำตามข้อ 1 ช້າ จนได้ผลต่างของน้ำหนักที่ซึ่งหັ້ງສອງគັງຕິດຕ່ອກກັນໄຟເກີນ 1-3 ມີລືກຮັມ

3. ซັ້ນຕົວອ່າງໃໝ່ໃຫ້ນັກແນ່ນອນຍ່າງລະເລີຍ ประมาณ 1-2 ກຣັມ ໄສ່ລົງໃນການหาความชื้นซึ่งทราบນັ້ນກຳແລ້ວ

4. ทำให้ຕົວອ່າງແໜ້ງໂດຍອນໃຫ້ຕູ້ອັບໄຟຟ້າ

ກ. ຕົວອ່າງອາຫາຣແໜ້ງ ทำให້ແໜ້ງໂດຍອນທີ່ອຸ່ນຫຼຸມ 100 ອົງຄາເຊລເຊີຍສ นาน 5 – 6 ຊົ່ວໂມງ ຢີ້ອອນທີ່ອຸ່ນຫຼຸມ 135 ອົງຄາເຊລເຊີຍສ นาน 2 ຊົ່ວໂມງ

ช. ตัวอย่างสด (เปียก) ทำให้แห้งโดยอบที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส นาน 24 ชั่วโมง หรืออบที่ 135 องศาเซลเซียส นาน 5 ชั่วโมง หรือจนกว่าน้ำหนักของตัวอย่างคงที่

5. นำออกจากตู้อบ วางให้เย็นในโถดูดความชื้น และซึ่งน้ำหนักอีกครั้ง
6. อบข้าวอีกครั้งละ 30 นาที และกระทำเช่นเดิมจนได้ผลต่างของน้ำหนักที่ชัดเจน สองครั้งติดต่อ กันไม่เกิน 1 – 3 มิลลิกรัม

การคำนวณผล

$$\text{ความชื้น (ร้อยละ)} = \frac{\text{น้ำหนักตัวอย่างก่อนอบ} - \text{น้ำหนักตัวอย่างหลังอบ}}{\text{น้ำหนักตัวอย่างเริ่มต้น}} \times 100$$

หมายเหตุ : สามารถใช้ตัวอย่างนี้ไปวิเคราะห์ถ้า (Ash) ได้

2. การวิเคราะห์หาปริมาณถ้า (Ash)

ถ้าคือ องค์ประกอบส่วนที่เป็นสารอินทรีย์ (Inorganic substances) ในตัวอย่างมีหลักการง่าย ๆ คือ ผงตัวอย่างที่อุณหภูมิสูงเพื่อให้องค์ประกอบที่เป็นสารอินทรีย์ (Organic substances) ใหม่หมดไป ส่วนที่เหลือคือ สารอินทรีย์ สำหรับองค์ประกอบของถ้าขึ้นอยู่กับชนิดของอาหารและวิธีในการเผา ถ้าประกอบด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น แคลเซียม พอฟฟอรัส เหล็ก โซเดียม โพแทสเซียม และแมกนีเซียม สำหรับแคลเซียม พบมากในไข่และนม พอฟฟอรัส พบมากในอัญพิช ถั่ว และเนื้อสัตว์ เหล็กพบมากในอัญพิช อาหารทะเล ไข่และเนื้อสัตว์ โซเดียมพบในอาหารที่มีรสเค็ม โพแทสเซียมมีในผักผลไม้และแมกนีเซียมมีใน เนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ เป็นต้น

ปริมาณถ้าสามารถใช้เป็นเครื่องชี้คุณภาพของอาหารบางชนิดได้ อาหารบางชนิดที่มีปริมาณถ้ามากไปอาจเนื่องมาจากอาหารนั้นถูกปลอมปน เช่น อาหารพวกรสเครื่องเทศ เจลาติน น้ำตาลทราย และแป้ง เป็นต้น ดังนั้นปริมาณถ้าที่วิเคราะห์ได้ควรอยู่ในช่วงที่เหมาะสม ปริมาณถ้า เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ค่าองค์ประกอบอาหาร โดยทั่วไปอาหารจัดว่ามีปริมาณแร่ธาตุอยู่สูง และค่อนข้างคงที่ในถ้าของตัวอย่างจากผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ การวิเคราะห์หาปริมาณถ้าแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. Dry ashing เป็นการหาปริมาณถ้าตัวอย่างที่อุณหภูมิ 500-600 องศาเซลเซียส น้ำและสารระเหยต่าง ๆ ในตัวอย่างจะระเหยกลা�ຍเป็นไอ สารอินทรีย์จะถูกเผาไหม้ในสภาพที่มีกาซออกซิเจนกลা�ຍเป็นกาซคาร์บอนไดออกไซด์และกาซในไตรเจน แร่ธาตุส่วนใหญ่จะถูกเปลี่ยนไปเป็นออกไซด์ ไดแก่ ซัลเฟอร์ พอฟฟอร์คลอไรด์ และซิลิกेट แร่ธาตุอื่น ๆ เช่น เหล็ก เชเลเนี่

ym (Se) ดีบุก และป্রอท จะระเหยในขั้นตอนนี้ ตั้งนั้นถ้าต้องการวิเคราะห์ทำเรื่อธาตุที่ระเหยได้ จึงไม่ควรใช้วิธีการนี้

2. **Wet ashing** เป็นการออกซิไดซ์สารอันทรีย์โดยการใช้กรดและสารออกไซด์ หรือทึ้งส่องอย่างร่วมกัน แร่ธาตุจะถูกละลายโดยกรด ที่นิยมใช้ ได้แก่ กรดในตริก และกรดเปอร์คลอวิค เป็นต้น และควรทำในตู้ดูดไอกกรด มักใช้กับตัวอย่างอาหารที่มีปริมาณไขมันสูง ได้แก่ เนื้อสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์

3. **Low-temperature plasma ash** หรือ **Low-temperature ashing** เป็นการวิเคราะห์ทำปริมาณเหล้าโดยการเผาที่อุณหภูมิต่ำมากกว่าการกระทำในเตาเผา เพื่อป้องกันการระเหยเรื่อธาตุ ส่วนใหญ่ที่มีในตัวอย่างเป็น Dry ashing แบบหนึ่ง เพื่อการวิเคราะห์ทำเรื่อธาตุที่ระเหยได้

ปริมาณเหล้าในตัวอย่างอาหาร แสดงให้เห็นว่า ถ้าอาหารตัวอย่างประเภทที่เป็นวัตถุดิน จะมีปริมาณเหล้ามากกว่าร้อยละ 0.5 น้ำมันและไขมันจะมีปริมาณเหล้าอยู่เพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย ผลิตภัณฑ์บางอย่าง ได้แก่ เบคอน (cured bacon) มีปริมาณเหล้าร้อยละ 0.6 และเนื้อวัวแห้งอาจมีปริมาณเหล้าสูงถึงร้อยละ 1.16 เมื่อเทียบกับน้ำหนักเปียก

วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี

1. เตาเผา (muffle furnace)
2. ถ้วยกระเบื้องเคลือบ (porcelain crucible)
3. โถดูดความชื้น
4. เครื่องซึ่งไฟฟ้าทศนิยม 4 ตำแหน่ง
5. เตาอบไฟฟ้า
6. กรดกำมะถัน (H_2SO_4) 0.05 M. หรือกรดเกลือเข้มข้น (HCl) 0.1 M.
7. เมธิล ออเรนจ์ (Methyl Orange)
8. กรดเกลือ (HCl) เข้มข้นร้อยละ 10

วิธีการ

1. บันทึกลักษณะตัวอย่างอาหาร

2. เตรียมตัวอย่างอาหาร

ก. วัตถุพวกพิช ควรทำให้แห้งก่อนนำไปปุด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงอุณหภูมิที่ใช้ทำให้แห้งด้วย โดยเฉพาะถ้าหากต้องนำตัวอย่างนี้ไปวิเคราะห์ทำค่าต่าง ๆ อีกหลายค่า เช่น โปรตีน เส้นใย เป็นต้น แต่ถ้าหากพิชที่มีปริมาณความชื้นน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 15 ก็สามารถนำไปเผาได้โดยไม่ต้องผ่านการทำแห้ง

ข. ผลิตภัณฑ์ที่มีไขมันและน้ำมันเป็นองค์ประกอบ ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ น้ำเชื่อม และเครื่องเทศน์ควรนำไปทำให้แห้งบนหม้อต้มน้ำแบบปรับอุณหภูมิได้ หรืออบให้แห้งด้วย หลอดอินฟราเรดก่อนที่จะนำไปเผาเตาเผา เพื่อป้องกันการกระเด็นหรือเกิดฟองขึ้น เพราะอาจทำให้สูญเสียตัวอย่างบางส่วนไป นอกจากนี้อาจจำเป็นต้องหยดน้ำมันมะกอก 1-2 หยด ลงบนตัวอย่าง นำไปทำให้แห้งบน water bath เพื่อป้องกันมิให้ผิวของตัวอย่างเกิดการไหม้แข็ง

3. เตรียมภาชนะสำหรับใส่ตัวอย่างอาหาร โดยเผาถ่านกระเบื้องเคลือบที่อุณหภูมิ 550 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 ชั่วโมง พักไว้ให้เย็นลงประมาณ 30 นาที ก่อนนำออกจากเตาเผา หลังจากนั้นจึงนำออกจากเตาเผา วางให้เย็นในโถดูดความชื้น (ควรเผานคระทั้งน้ำหนักของภาชนะคงที่) และซึ่งน้ำหนักภาชนะที่แน่นอนทันทีที่เย็นบันทึกผลໄว้

การหาปริมาณเก้าหังหมด (dry ashing ; total ash) (ดัดแปลงจาก A.O.A.C., 1999 อ้างโดย ฉัตรชัย สังข์ผุด, 2545 หน้า 52)

1. ซึ่งตัวอย่างให้ได้น้ำหนักที่แน่นอนอย่างละเอียด ประมาณ 3 – 5 กรัม (ควรใช้ตัวอย่างที่หากความชื้นแล้วสามารถนำมาหาเก้าต่อได้)

2. นำตัวอย่างไปเผาในตู้คัวนจนหมดคัวน โดยใช้ตะเกียงบุนเสนหรือเตาไฟฟ้า แล้วจึงนำเข้าเตาเผา ตั้งอุณหภูมิเตาเผาไว้ที่ 550 องศาเซลเซียส เพจจนกว่าตัวอย่างจะเป็นสีเทา (เป็นเวลาประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง)

3. นำมารวบให้เย็นในโถดูดความชื้น และทำการซึ่งน้ำหนักเก้าที่เหลืออยู่ ในกรณีที่มีเก้าบางส่วนเป็นสีดำปนอยู่ให้หยดน้ำหรือกรดไนโตริก (HNO_3) ลงไปหลาย ๆ หยด และนำไปเผาต่อดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ละลายเก้าในน้ำ
2. กรองผ่านกระดาษกรองชนิดปราศจากเก้านำส่วนที่กรองได้ไปทำให้แห้ง
3. วางกระดาษและ Filtrate ที่ทำแห้งแล้วในเตาเผา ทำการเผาซ้ำอีกครั้ง

ข้อควรปฏิบัติ

1. ตัวอย่างที่มีไขมันสูงทำการสกัดไขมันออกก่อน โดยวิเคราะห์หาปริมาณไขมันหรือเผา ก่อนนำเข้าเตาอบ ตัวอย่าง เช่น เนื้อหมูแทรกไขมัน ต้าหาก เปิดประตูเตาเผาไว้充足 ก็เกิดการลุกไหม้ได้ในเตาเผาที่มีการซอกซิเจน

2. กลีเซอริน แอลกอฮอล์ และไฮโดรเจน จะเป็นตัวเร่งการเผาเก้า
3. ตัวอย่างประเภทเจลอาจเกิดการระเบิด ควรผสมรวมเข้ากับส้มส้ม
4. อาหารที่มีเกลืออยู่สูงควรแยกแพกกับตัวอย่างที่ไม่ละลายน้ำ หรือปิดฝาเพื่อป้องกันการระเด็น

5. อาจเติมสารละลายแอลกอฮอล์ของแมกนีเซียมอะซิตेटลงไปในตัวอย่างพอกอัญญะฟิช เพื่อเร่งการเผาเก้าให้เร็วขึ้น และการทำ Blank ควบคู่ไปด้วย

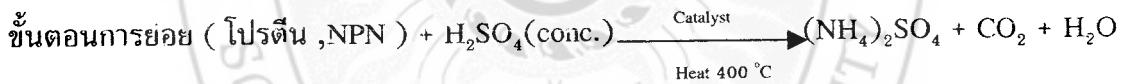
การคำนวณ

$$\text{การหาปริมาณเก้าหังหมด(น้ำหนักเปรียบ)} \text{ (ร้อยละ)} = \frac{\text{น้ำหนักตัวอย่างหลังเผา}}{\text{น้ำหนักตัวอย่างเริ่มต้น}} \times 100$$

3. การวิเคราะห์ห้าปริมาณโปรตีน (Crude Protein , CP)

โปรตีนเป็นสารประกอบอินทรีย์ชนิดหนึ่งที่มีในโตรเจนเป็นองค์ประกอบ การวิเคราะห์ห้าปริมาณโปรตีนในอาหารจึงทำได้โดยวิธีการวิเคราะห์ห้าปริมาณในโตรเจน ส่วนการเลือกใช้วิธีใดก็ขึ้นอยู่กับชนิดของอาหาร และเครื่องมือที่มี เช่น ปริมาณโปรตีนในน้ำนมวัวจะวิเคราะห์โดยการทำฟอร์มัลไตเตอร์ตชั่น (formal titration) ถ้าตัวอย่างเป็นแป้ง จะใช้วิธีการย่อยและการกลั่นด้วยวิธีเจลดาลท์ (Kjeldahl method)

วิธีเจลดาลท์เป็นการวิเคราะห์ห้าปริมาณในโตรเจนทั้งหมดในรูปสารประกอบอินทรีย์ ซึ่งมีทั้งโปรตีนและสารประกอบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โปรตีน แต่มีในโตรเจน รวมอยู่ด้วย โดยมีหลักการคือนำตัวอย่างไปย่อยด้วยกรดซัลฟูริกเข้มข้นในสภาพที่มีความร้อนและมีตัวเร่งปฏิกิริยา จนกระทั่งได้ส่วนของอินทรีย์ตุลสัญชาตัวไป (สารละลายมีสีใส) สารประกอบในโตรเจนทั้งที่เป็นส่วนของโปรตีนแท้ และไม่ใช่โปรตีน ยกเว้นที่อยู่ในรูปของไนเตรท (Nitrate , NO_3^-) และไนไตรท์ (Nitrite , NO_2^-) จะถูกเปลี่ยนไปเป็นแอมโมเนียมชัลเฟต (Ammonium Sulfate , $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$) หลังจากที่นำไปให้เย็น แล้วเติมสารละลายด่างโซเดียมไฮดรอกไซด์ (Sodium hydroxide , NaOH) เข้มข้นร้อยละ 32 และทำการกลั่น แอมโมเนียมจะจับในโตรเจนให้อยู่ในรูปของแอมโมเนียม-ไฮดรอกไซด์ (Ammonium hydroxide) และนำไปตีไตรท์ กับกรดเกลือมาตราฐานที่มีความเข้มข้น 0.1 นอร์มอล (0.1 N. HCl) จะสามารถคำนวณหาความเข้มข้นของในโตรเจนได้สมการแสดงขั้นตอนการเกิดปฏิกิริยาดังนี้

การคำนวณ

$$\text{สูตร ร้อยละ } N_2 = \frac{(V1 - V2) \times (14.007) \times (N)}{E (\text{mg})} \times 100$$

V1 = ปริมาตรกรดที่ใช้ในการติดต่อท

V2 = ปริมาตรกรดที่ใช้ในการติดต่อท Blank

N = Normality ของกรด

E = น้ำหนักของสารตัวอย่าง หน่วยเป็นมิลลิกรัม

เนื่องจากโปรตีนมีในโตรเจนเป็นองค์ประกอบ การหาปริมาณโปรตีนในอาหารจึงหาปริมาณในโตรเจนทั้งหมดที่เป็นองค์ประกอบในอาหาร โปรตีนโดยทั่วไปมีในโตรเจนร้อยละ 16 ดังนั้นปริมาณของโปรตีนจะเท่ากับปริมาณของในโตรเจนทั้งหมดคูณด้วย 6.25 (6.25 เท่ากับ $100/16$) ปริมาณโปรตีนที่หาได้นี้เรียกว่า “โปรตีนอย่างหยาบ ” (Crude Protein) ดังนั้นการหาปริมาณโปรตีนอย่างหยาบจากในโตรเจนจึงคำนวณโดยใช้แฟคเตอร์คูณปริมาณของในโตรเจนทั้งหมด แฟคเตอร์นี้ขึ้นอยู่กับชนิดของอาหาร ดังแสดงในตารางผนวกที่ 1

สูตรการคำนวณหา Crude protein (CP)

$$\text{ร้อยละ CP} = \frac{\text{ร้อยละ N}}{0.16}$$

$$\text{ร้อยละ CP} = \text{ร้อยละ N} \times 6.25$$

ตัวอย่างเช่น ปลาป่นมี N ร้อยละ 9.24

$$\text{ดังนั้นจึงมี CP} = 6.24 \times 6.25 = \text{ร้อยละ } 57.75$$

ตารางผนวกที่ 1 ค่าแฟคเตอร์ของอาหารชนิดต่าง ๆ

ชนิดของสารอาหาร	แฟคเตอร์	ปริมาณโปรตีน (ร้อยละ)
ธัญพืช		
แป้งสาลีจากข้าวทั้งเมล็ด	5.83	N * 5.83
มักกะโรนีและสปาเก็ตตี้	5.70	N * 5.70
ข้าวเจ้าและผลิตภัณฑ์	5.95	N * 5.95
ข้าวไรน์และผลิตภัณฑ์	5.83	N * 5.83
ข้าวบานาเลี่ยและผลิตภัณฑ์	5.83	N * 5.83
ข้าวโพด (Lima bean ,Mung bean)	6.25	N * 6.25
น้ำนมและเมล็ดพืช		
ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์	5.71	N * 5.71
แอลมอนด์	5.18	N * 5.18
ถั่วลิสง	5.46	N * 5.46
มะพร้าว	5.30	N * 5.30
เมล็ดงา ทานตะวัน คำฝอย และอื่น ๆ	5.30	N * 5.30
นมและผลิตภัณฑ์	6.38	N * 6.38
เจลาติน	5.55	N * 5.55

ที่มา (FAO (1986) อ้างโดย นัตรชัย สังข์ผุด, 2545 หน้า 58)

วิธีวิเคราะห์ Crude protein เรียกว่าวิธีของเจลห์ดาล (Kjeldahl method) ค่า CP ที่ได้นี้รวมทั้งส่วนของโปรตีนแท้ และสารประกอบในตอเรเจนที่ไม่ใช่โปรตีน ได้แก่ เอโนิด (Amide), เกลือแอมโมเนียม (Ammonium Salt) และยูเรีย (Urea) ด้วยยกเว้นในเตรท (Nitrate , NO₃) และไนโตร (Nitrite , NO₂) เพราะในตอเรเจนจาก 2 แหล่งนี้ไม่ได้เปลี่ยนเป็นแอมโมเนียชลไฟฟ์ (Ammonium Sulfate), [(NH₄)₂SO₄] ตั้งได้ก่อลำข้างตัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. เครื่องย่อยสาร
2. เครื่องกำจัดไอกรด
3. เครื่องกลั่นสาร
4. บิวเรต หรือ Digital Buret
5. เครื่องซึ่งไฟฟ้าละเอียด 4 ตำแหน่ง

6. เครื่อง Cooling

สารเคมี

1. Sulfuric acid cone
2. Sodium hydroxide เช้มขั้นร้อยละ 32
3. Catalyst ได้แก่ Selenium mixture หรือ $\text{CuSO}_4 + \text{K}_2\text{SO}_4$
4. Boric acid เช้มขั้นร้อยละ 2
5. 0.1 N HCl.
6. Mixing indicator acc to shcr

วิธีการ

1. บันทึกลักษณะตัวอย่างอาหาร
2. เตรียมตัวอย่างอาหารควบดิ่งให้ลักษณะเดียวกัน
3. การซึ่งสารตัวอย่าง (ทำ blank ด้วย)
 - 3.1 ถ้าเป็นของแข็ง ให้ซึ่งด้วยความละเอียด 0.1 mg โดย
 - ถ้าในโตรเจนมากกว่าร้อยละ 5 ชั่งประมาณ 0.5 กรัม
 - ถ้าในโตรเจนน้อยกว่าร้อยละ 5 ชั่งประมาณ 1.0 กรัม
 - 3.2 ถ้าเป็นของเหลว ตวงด้วยปีเปต 10 มิลลิลิตร (สูงสุดไม่เกิน 50 มล.)
4. การเติมสารเคมี
 - หลังจากซึ่งตัวอย่างใส่หลอดด้วยสารแล้ว

4.1 เติม Catalyst

- Selenium mixture 5 กรัม หรือ $\text{K}_2\text{SO}_4 + \text{CuSO}_4$ (95 : 5) 7 กรัม

4.2 เติมกรด Sulphuric เช้มขั้น 15-20 มล.

5. วางหลอดด้วยไนเตเชอร์อยแล้วปะกอนสายยางระหว่างฝาครอบชุดใส่สารละลาย ต่างและเครื่องดักจับไอกรดให้เรียบร้อย

6. เปิดสวิตซ์เครื่องดักจับไอกรดและเตาอย่าง ทำการ Preheat โดยการปรับความร้อนไปที่ตำแหน่ง 10 เป็นเวลา 10 นาที และปรับความร้อนมาที่ตำแหน่ง 8 ย่อยต่ออีก 60 นาที จนได้สารละลายใส (ขึ้นอยู่กับชนิดของสารตัวอย่าง)

7. หลังจากย่อยเสร็จ นำหลอดด้วยสารออกจากเครื่อง รอจนให้สารละลายในหลอดมีอุณหภูมิลดลง จนกระทั้งสารละลายในหลอดอุ่น ๆ

8. เติมน้ำกลั่นให้ได้ปริมาตร 100 มิลลิลิตร และใช้น้ำกลั่นล้างหลอดด้วยให้หมดสารละลายตัวอย่าง และปรับปริมาตรให้ได้ 100 มิลลิลิตร ด้วยน้ำกลั่น เก็บไว้กลั่นครั้งต่อไป

9. ขั้นตอนการกลั่นและไตร่ท จัดอุปกรณ์กลั่นแล้วเปิดสวิตซ์ให้ความร้อน พร้อมทั้งเปิดน้ำหล่อเย็นเครื่องควบแน่น

10. นำชุดรูปชุมพุ่นขนาด 125 มิลลิลิตร ซึ่งบรรจุบอริก (เช้มขั้นร้อยละ 2) ปริมาณ 80 มิลลิลิตร ซึ่งเติมอินดิเคเตอร์ เเรียบร้อยแล้ว ไปรองรับของเหลวที่กลั่นได้ โดยให้ส่วนปลายของอุปกรณ์ควบแน่นจุ่มลงในสารละลายกรดนี้

11. ดูดสารละลายตัวอย่าง 10 มิลลิลิตร ใส่ในหลอดย่อยตัวอย่าง เติมโซเดียมไฮดรอเจนไนเต้ 80 มิลลิลิตร และเติมน้ำกลิ่น 60 มิลลิลิตร

12. กลั่นประมาณ 3 นาที ล้างอุปกรณ์ควบแน่นด้วยน้ำกลิ่นลงในขวดที่รองรับ

13. ใต้เตรทสารละลายที่กลั่นได้ ด้วยกรดเกลือที่มีความเข้มข้น 0.1 นอร์มอล จะสารละลายเปลี่ยนเป็นสีชมพูอมส้ม

การคำนวณผล

$$\text{สูตร ร้อยละ } N_2 = \frac{(V1 - V2) \times (14.007) \times (N)}{E (\text{mg})} \times 100$$

V1 = ปริมาตรกรดที่ใช้ในการใต้เตรท

V2 = ปริมาตรกรดที่ใช้ในการใต้เตรท Blank

N = Normality ของกรด

E = น้ำหนักของสารตัวอย่าง หน่วยเป็นมิลลิกรัม

Crude protein (ร้อยละ) = ร้อยละ $N_2 \times 6.25$ (หรือแฟคเตอร์อื่น ๆ ที่เหมาะสมตามตารางผนวกที่ 1)

4. การวิเคราะห์หาปริมาณไขมัน (Crude Fat)

การวิเคราะห์หาไขมันโดยวิธีตรง (Direction extraction methods) เป็นวิธีการสกัดโดยตรงด้วยตัวทำละลายอินทรีย์ต่าง ๆ โดยที่นำไปส่วนประกอบที่เป็นไขมันในอาหารจะเป็นสารประกอบจำพวกลิปิดซึ่งสกัดออกได้ด้วยอีเทอร์ ทั้งบีโตรเลียมอีเทอร์และไดเอทธิล อีเทอร์ จัดเป็นสารละลายที่ไม่มีชี้ว้า (non-polar solvent) สารที่สกัดได้เรียกว่า สารที่สกัดได้จากอีเทอร์ (Ether extract หรือ crude fat) เป็นลิปิดอิสระ (free lipid) ที่พบในอาหารนั้น แต่ถ้าทำการสกัดด้วยแอลกอฮอล์ ส่วนที่สกัดได้จะมีส่วนประกอบอื่นติดอยู่กับไขมันปนอยู่ด้วย

ดังนั้นสารละลายที่ใช้ในการสกัดไขมันนั้นควรมีความสามารถสูงในการละลายไขมันและมีความสามารถต่อในการละลายสารพวกโปรตีน กรดอะมิโนและการใบไชเดรต นอกจากนี้แล้วควรเป็นสารละลายที่ระยะเวลาได้จำกัดและไม่มีสารตกค้าง มีจุดเดือดต่ำ ไม่มีควัน และไม่เป็นพิษทั้งในรูปของเหลวและไครอะเหลว สารละลายนี้ควรมีความสามารถที่จะทะลุอนุภาคของตัวอย่าง มีองค์ประกอบเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงการแตกตัว มีราคาไม่แพงและไม่ดูดความชื้น อย่างไรก็ตามสารละลายที่มีคุณสมบัติครบถ้วนดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นค่อนข้างหายาก สารละลายที่เป็นที่นิยมใช้ในการสกัดไขมันได้แก่ เอธิล อีเทอร์ และบีโตรเลียม อีเทอร์ ขณะที่การสกัดน้ำมันจากถั่วเหลืองจะใช้สารละลายเพนเทนและเชกเชน นอกจากนี้ ยังมีสารเอธิล อีเทอร์ ที่นิยมใช้ในการสกัดไขมัน เช่นกัน

เนื่องจากว่า มีจุดเดือดต่ำ เพียง 34.6 องศาเซลเซียส ติดไฟง่าย และให้ผลได้ดีกว่าการใช้บีโตรเลียมอีเทอร์ แต่มีราคาที่ค่อนข้างแพง จึงไม่ค่อยนิยมใช้

ไขมัน ในอาหารมีปริมาณที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและประเภทของอาหารเป็นสำคัญ จากการรายงานของ Suzanne (1994) อ้างโดย ฉัตรชัย สังข์ผุด (2545 หน้า 66) พบว่า อาหารแต่ละชนิดมีปริมาณไขมันแตกต่างกัน

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. อุปกรณ์ชุดสกัดไขมัน (Soxhlet apparatus)
2. หลอดใส่ตัวอย่าง (Extraction thimble)
3. ตู้อบไฟฟ้า (Hot air oven)
4. เครื่องซั่งลະເອີດ ทนนิยม 4 ตำแหน่ง
5. โถดูดความชื้น
6. ระบบอุ่นตัวสาร ขนาด 100 มลลิลิตร

สารเคมี

1. บีโตรเลียมอีเทอร์

วิธีการ

วิธีการหาปริมาณไขมันโดยใช้เครื่องสกัดไขมัน รุ่น B-811 แบบ Soxhlet Standard

มีขั้นตอนการทำงานของเครื่อง 3 Step ดังนี้

Step 1 Extraction คือขั้นตอนการสกัด

Step 2 Rinsing คือขั้นตอนการชำระล้าง ซึ่งเป็นการชำระล้างไขมันลงเก็บไว้ในบีกเกอร์

Step 3 Drying คือ ขั้นตอนการทำแห้ง โดยจะใส่ solvent ชีนไปเก็บไว้ใน sample tube จะเหลือแต่ไขมันในบีกเกอร์

สำหรับวิธีการเคราะห์ไขมันวิธีดังกล่าวแล้วข้างต้น มีขั้นตอน ดังนี้

1. อบแห้งบีกเกอร์สำหรับรองรับไขมันที่จะสกัด แล้วซึ่งน้ำหนักบันทึกไว้

2. บดตัวอย่างอาหารให้ละเอียดแล้วซึ่งสารตัวอย่าง โดยใช้ปริมาณ ดังนี้

Fat content (ร้อยละ)	Sample weight
0-15	10-20 กรัม
15-40	5-10 กรัม
10-100	2-5 กรัม

3. ห่อสารตัวอย่างด้วยกระดาษกรอง แล้วใส่ลงใน Extraction thimble แล้วนำเข้าไปประกอบในเครื่อง จากนั้นกด thimble ให้ลงอยู่ในตำแหน่งที่พร้อมจะสกัด

4. เติมบีโตรเลียมอีเทอร์ลงในบีกเกอร์ ๆ ละ 120-140 มล. แล้วนำเข้าไปประกอบในเครื่อง และยก heating element (เตาล่าง) ขึ้น

5. เช็ตเครื่อง โดยมีโปรแกรม ดังนี้

5.1 กด Select และกด ▲ หรือ ▼ เพื่อเลือนหา method ที่ต้องการ ในที่นี้ใช้ Soxhlet standard

5.2 ต่อไปกด ▶ ตัวเลขในช่อง Step จะกระพริบให้กด ▲ หรือ ▼ เป็น Step

1

5.3 ต่อไปกด ▶ ตัวเลขในช่อง Heating จะกระพริบให้กด ▲ หรือ ▼ เพื่อตั้งระดับความร้อนของ Heating element (เตาล่าง) ในที่นี้ให้เลื่อนไปที่เลข 9 (180 องศาเซลเซียส ซึ่ง 1 ระดับ = 20 องศาเซลเซียส)

5.4 ต่อไปกด ▶ ตัวเลขในช่อง Cycle จะกระพริบให้กด ▲ หรือ ▼ เพื่อตั้ง Cycle (จำนวนรอบในการสกัด) ในที่นี้ให้ตั้งเลข 20

5.5 ต่อไปกด ▶ ตัวเลขในช่อง H : M จะกระพริบให้กด ▲ หรือ ▼ เพื่อตั้งเวลาในการสกัด ในที่นี้ให้ตั้งเวลา 2 ชั่วโมง (02 : 00)

5.6 ต่อไปกด ▶ จะเป็น Step 2 (Rinsing step) ให้ตั้ง Heating โดยกด ▲ หรือ ▼ เพื่อตั้งระดับความร้อนของ Heating element (เตาล่าง) ในที่นี้ให้เลื่อนไปที่เลข 9 (180 องศาเซลเซียส

5.7 ต่อไปกด ▶ ตัวเลขในช่อง H : M จะกระพริบให้กด ▲ หรือ ▼ เพื่อตั้งเวลาในการสกัด ในที่นี้ให้ตั้งเวลา 5 นาที (00 : 05)

5.8 ต่อไปกด ▶ จะเป็น Step 3 (Drying step) ให้กด ▲ หรือ ▼ เพื่อตั้งเวลาในการ Drying ในที่นี้ให้ตั้งเวลา 10 นาที (00 : 10)

5.9 เมื่อตั้งโปรแกรมเสร็จเรียบร้อยให้กด Select แล้วกด Start เครื่องจะทำงานอัตโนมัติ จนหมดเวลา เครื่องจะหยุดทำงาน

5.10 จากนั้นนำปิโตรเลียมอีเทอร์ออกจากเครื่อง โดยกด Stop แล้วกด Solvent เพื่อกีบปิโตรเลียมอีเทอร์มาใช้ในคราวต่อไป

5.11 นำบีกเกอร์ที่มีไขมัน ไปอบที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส นานประมาณ 2-3 ชั่วโมง แล้วปล่อยให้เย็นในโดดดความชื้น

5.12 นำบีกเกอร์ดังกล่าวมาซึ่งน้ำหนักแล้วคำนวณหาค่า ร้อยละไขมัน

$$\text{ไขมัน (ร้อยละ)} = \frac{(B - A)}{C} \times 100$$

A = นน. บีกเกอร์ก่อนทำการสกัด

B = นน. บีกเกอร์หลังทำการสกัด

C = นน. ตัวอย่าง

หมายเหตุ : ควรเปิด Cooling ทิ้งไว้ก่อนจนได้อุณหภูมิที่ตั้งได้ 10-15 องศาเซลเซียส

หมายเหตุ : ตัวอย่างที่สกัดไขมันแล้ว สามารถกีบไว้เคราะห์ห้าปีมาแล้วได้

5. การวิเคราะห์ห้าปีมาแล้ว (Crude Fiber , CF)

เยื่อไผ่ คือส่วนของการใบไชเดรตที่ย่อยได้ยาก ซึ่งมักเป็นส่วนประกอบของผนังเซลล์พืช เช่น เซลลูโลส และเอมิเซลลูโลส สำหรับขั้นตอนและวิธีการทำปริมาณเยื่อไผ่ มีดังนี้

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เครื่องสกัดเยื่อไผ่
2. เตาให้ความร้อนแบบสองหัว
3. เครื่องซีบ
4. เตาเผา
5. ตู้อบไฟฟ้า
6. โถดูดความชื้น
7. Glass crucible

สารเคมี

1. กรดซัลฟูริก เช้มขันร้อยละ 1.25
2. ด่างโซเดียมไฮดรอกไซด์ เช้มขันร้อยละ 1.25
3. N-Octanol
4. อะซีโตน

วิธีการ

1. บดตัวอย่างให้ละเอียด ให้ได้ขนาดประมาณ 1 มิลลิเมตร จากนั้นอบให้แห้งที่ อุณหภูมิประมาณ 105 – 110 องศาเซลเซียส นาน 2-3 ชั่วโมง (ถ้าตัวอย่างมีไขมันเกินร้อยละ 5-10 ควรทำการสกัดไขมันออกก่อน)

2. นำ Glass crucible แพที่อุณหภูมิ 550 องศาเซลเซียส นาน 1 ชั่วโมง ทำให้เย็น ในโถดูดความชื้น แล้วซึ่งน้ำหนัก บีบพลาไว้ ชั่งสารตัวอย่างประมาณ 1 กรัม แล้วใส่ลงใน Glass crucible

3. นำ Glass crucible ประกอบเข้ากับเครื่องสกัดไขมัน เปิดเครื่องสกัด พร้อมเปิด น้ำหล่อเย็น

4. เติมกรดซัลฟูริกร้อน หลอดละ 150 มิลลิลิตร จากนั้นเติม N-Octanol เพื่อป้อง กันการเกิดฟอง 3 หยด แล้วต้มนานประมาณ 30 นาที

5. เปิดสวิตช์ เครื่องดูดสูญญากาศ แล้วเปิดวาล์ว เพื่อถ่ายกรดออกจากตัวอย่าง ล้าง ด้วยน้ำร้อน 3 ครั้ง ๆ ละ 30 มิลลิลิตร แล้วถ่ายออก

6. เติม โซเดียมไฮดรอกไซด์ หลอดละ 150 มิลลิลิตร จากนั้นเติม N-Octanol เพื่อ ป้องกันการเกิดฟอง 3 หยด แล้วต้มนานประมาณ 30 นาที

7. ถ่ายออกล้างด้วยน้ำร้อน 3 ครั้ง ๆ ละ 30 มิลลิลิตร แล้วล้างด้วยน้ำเย็น 1 ครั้ง

8. ล้างด้วยอะซีโตน 3 ครั้ง ๆ ละ 25 มิลลิลิตร

9. นำ Glass crucible ไปอบที่ 105 องศาเซลเซียส นาน 1-2 ชั่วโมง แล้วปล่อยให้ เย็นในโถดูดความชื้น ชั่งน้ำหนัก นำไปคำนวณกับค่าน้ำหนักเริ่มต้น จะได้ไฟเบอร์ที่มีเก้าร่วมอยู่ ด้วย

10. ถ้าต้องการทราบน้ำหนักถ้า ให้นำไปเผาในเตาเผา ที่อุณหภูมิ 500 – 550 องศาเซลเซียส นาน 3 ชั่วโมง ปล่อยให้เย็นในโถดูดความชื้น

11. นำมาซึ่งน้ำหนัก เผาซ้ำอีกครั้ง ๆ ละประมาณ 30 นาที จนได้ผลต่างของน้ำหนัก ทั้งสองครั้งไม่เกิน 1-3 มิลลิกรัม

การคำนวณผล

$$\text{Crude Fiber (ร้อยละ)} = \frac{F1 - F2}{F3} \times 100$$

F1 = น้ำหนัก Glass crucible + น้ำหนักตัวอย่างก่อนสักด

F2 = น้ำหนัก Glass crucible + น้ำหนักตัวอย่างหลังสักด

F3 = น้ำหนักสารตัวอย่าง

ปริมาณเยื่อใยในตัวอย่างอาหาร = น้ำหนักแห้งของภาชนะ – น้ำหนักถ้า

6. ในโตรเจนฟรีเอกซ์แทรก หรือการโนไอกซ์เดต

ในโตรเจนฟรีเอกซ์แทรก เป็นการโนไอกซ์เดตที่อย่างง่าย ซึ่งได้แก่ แบ่งและน้ำตาล แต่อ้าง มีส่วนของเอมิเซลลูโลสและลิกนิน ป่นอยู่บ้าง ค่าของ ในโตรเจนฟรีเอกซ์แทรก เป็นค่าที่ได้จาก การคำนวณ โดยการนำค่าทั้งหมดมาหักออกจากค่าของวัตถุแห้ง ดังสูตร ต่อไปนี้

$$\text{NFE (ร้อยละ)} = 100 - (\text{ความชื้น (ร้อยละ)} - \text{ถ้า (ร้อยละ)} - \text{โปรตีน (ร้อยละ)} - \text{ไขมัน (ร้อยละ)} - \text{เยื่อใย (ร้อยละ)})$$

ตารางผนวกที่ 2 ส่วนของโภชนาะในการวิเคราะห์แบบ Weende (Proximate analysis)

ส่วนของโภชนาะ	วิธีการ	องค์ประกอบหลัก
1.ความชื้น	อบที่อุณหภูมิ 102-105 องศาเซลเซียส จนน้ำหนักคงที่น้ำหนักที่หายไปถือเป็น ความชื้น	น้ำและสารประกอบที่ระเหยได้ (100 (ร้อยละ) - ความชื้น = ร้อยละ วัตถุแห้ง)
2.เถ้า(Ash) ประกอบด้วยแร่ธาตุ (minerals)	เผาที่ 500 – 600 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 2 – 4 ชั่วโมง	แร่ธาตุ , ดิน , ทราย
3.โปรตีนรวม (Crude Protein) (ร้อยละ CP = ร้อยละ N X 6.25)	วิเคราะห์ในไตรเจนโดยทำการย่อยด้วย กรดซัลฟูริก (Kjeldahl method)	โปรตีน , กรดอะมิโน , สารประกอบในไตรเจนที่ไม่ใช่โปรตีน
4.ไขมัน (Ether extract)	สกัดด้วยสารละลายอินทรีย์ เช่น ether	Fats , Oil , Waxes , Pigments , Alcohol , วิตามินที่ละลายได้ในไขมัน (A , D , E , K)
5.เยื่อใย (Crude Fiber)	กากที่เหลือจากการต้มด้วยกรดอ่อนและด่าง ประกอบด้วย เยื่อใย และแร่ธาตุ เมื่อนำไปเผาเยื่อใยจะหายไป	เซลลูโลล , เอมิเซลลูโลส , ลิกนิน
6.Nitrogen free extract (NFE)	100-ส่วนต่าง ๆ ทั้ง 5 ส่วนแรก	แป้ง , น้ำตาล , บางส่วนของ Cellulose , hemicellulose , lignin รวมทั้งวิตามินที่ละลายได้น้ำ

ตารางผนวกที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยน้ำหนักเริ่มต้น ของหนอนกที่ได้รับอาหารทดลองต่างกัน

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	1.211E-06	3.027E-07	0.665
Error	10	4.553E-06	4.553E-07	
Total	14	5.764E-06		

ตารางผนวกที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยน้ำหนักสุ่ดท้าย ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองต่างกัน

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	3.003E-03	7.507E-04	2.508
Error	10	2.994E-03	2.994E-04	
Total	14	5.996E-03		

ตารางผนวกที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความยาวเริ่มต้น ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองต่างกัน

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	5.067E-04	1.267E-04	0.514
Error	10	2.467E-03	2.467E-04	
Total	14	2.973E-03		

ตารางผนวกที่ 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความยาวสุดท้าย ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองต่างกัน

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	5.936E-02	1.484E-02	0.883
Error	10	0.168	1.680E-02	
Total	14	0.227		

ตารางผนวกที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	2.977E-03	7.443E-04	2.479
Error	10	3.002E-03	3.002E-04	
Total	14	5.979E-03		

ตารางผนวกที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความยาวที่เพิ่มขึ้น ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	5.936E-02	1.484E-02	0.883
Error	10	0.168	1.680E-02	
Total	14	0.227		

ตารางผนวกที่ 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นต่อวัน ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	3.236E-06	8.090E-07	2.533
Error	10	3.193E-06	3.193E-07	
Total	14	6.429E-06		

ตารางผนวกที่ 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย เปอร์เซ็นต์น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	2.109	0.527	2.230
Error	10	2.365	0.237	
Total	14	4.475		

ตารางผนวกที่ 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย อัตราการเจริญเติบโตจำเพาะต่อวัน ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	5.171	1.293	11.548*
Error	10	1.119	0.112	
Total	14	6.290		

ตารางผนวกที่ 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความยาวที่เพิ่มขึ้น ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	5.936E-02	1.484E-02	0.883
Error	10	0.168	1.680E-02	
Total	14	0.227		

ตารางผนวกที่ 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นต่อวัน ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	3.236E-06	8.090E-07	2.533
Error	10	3.193E-06	3.193E-07	
Total	14	6.429E-06		

ตารางผนวกที่ 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย เปอร์เซ็นต์น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	2.109	0.527	2.230
Error	10	2.365	0.237	
Total	14	4.475		

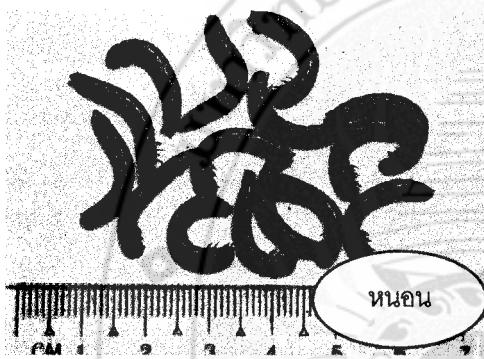
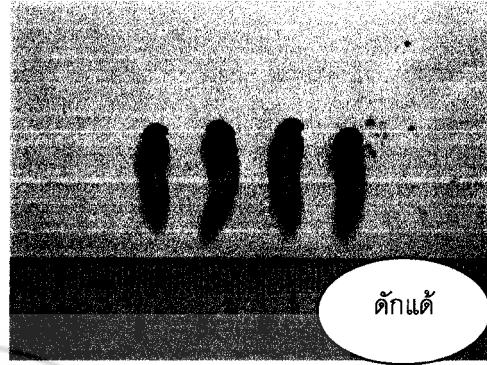
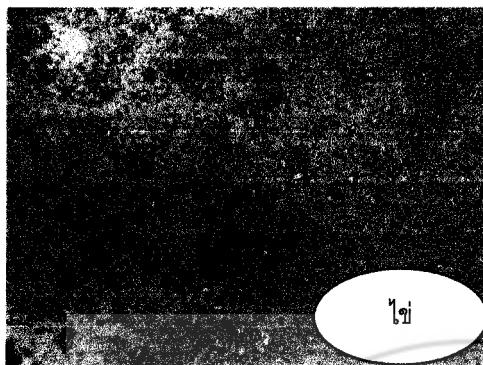
ตารางผนวกที่ 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย อัตราการเจริญเติบโตจำเพาะต่อวัน ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	5.171	1.293	11.548*
Error	10	1.119	0.112	
Total	14	6.290		

ตารางผนวกที่ 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย อัตราอุด ของหนอนนกที่ได้รับอาหารทดลองสูตรต่าง ๆ

SOV	df	SS	MS	F
Treatment	4	2339.477	584.869	6.978*
Error	10	838.160	83.816	
Total	14	3177.637		

ภาพพนวกที่ 1 หนอนนกในระยะไข่ หนอน ดักแด้ และตัวเต็มวัย ในการทดลอง